

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken hebben enkele fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen over de brieven van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 17 januari 2025 inzake Geannoteerde agenda Raad Algemene Zaken van 28 januari 2025 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 1109) en d.d. 19 december 2024 inzake Verslag Raad Algemene Zaken van 17 december 2024 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 3002).

De voorzitter van de commissie,
Van der Plas

Adjunct-griffier van de commissie,
Hoedemaker

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

- Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

II Reactie van de Minister van Buitenlandse Zaken

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda en hebben nog wat vragen.

Het lijkt nog onduidelijk te zijn wat de koers gaat worden van de regering-Trump met betrekking tot de financiële en militaire steun aan Oekraïne. De leden van de PVV-fractie vragen de Minister of hij indicaties heeft ontvangen die blijf geven van een onduidelijke opstelling van de regering-Trump bij het voortzetten van de steun aan Oekraïne.

Hoge Vertegenwoordiger Kaja Kallas heeft onlangs aangegeven dat de Europese Unie (EU) klaarstaat om de leidende rol van de Verenigde Staten (VS) over te nemen ten aanzien van de steun aan Oekraïne en de leden van de PVV-fractie vragen wat de Minister van deze uitspraak van de Hoge Vertegenwoordiger vindt. Deze leden merken in dit kader op dat de bekrachtiging van de uitbreiding van het buitenlandbeleid van de EU door nationale parlementen moet worden bepaald.

Voor 31 januari a.s. moeten EU-lidstaten instemmen met de verlenging van de huidige sanctie maatregelen tegen Rusland en de Hongaarse Minister van Buitenlandse Zaken wil eigenlijk geen besluit nemen tot duidelijk is of de regering-Trump deze ook in stand zal houden. De leden van de PVV-fractie vragen wat het effect van deze sancties nog zal zijn als de Verenigde Staten deze niet meer in stand zal houden en wat de mening van de Minister is over de opstelling van de Hongaarse Minister van Buitenlandse Zaken.

Deelt de Minister de mening van de leden van de PVV-fractie dat Hamas nooit ofte nimmer (meer) politieke macht mag hebben in gebieden die onder controle van de Palestijnen zijn?

De voornoemde leden vragen opheldering aan de Minister waarom Nederland samen met Frankrijk voortrekker is in de totstandkoming van het derde sanctiepakket tegen zogenaamde gewelddadige kolonisten in betwiste gebieden. Ook vragen deze leden waarom er nog geen nieuwe sancties tegen Hamas bekrachtigd zijn. Tevens vragen zij de Minister of hij in kaart kan brengen welke andere betwistbare conflictgebieden potentieel in aanmerking voor sancties zouden kunnen komen. Kan de Minister per gebied aangeven waarom Nederland daar geen voortrekkersrol in speelt?

Kan de Minister de leden van de PVV-fractie garanderen dat het arrestatiebevel tegen het democratisch gekozen en bevriende staatshoofd Netanyahu van het Internationaal Strafhof niet zal worden uitgevoerd door de Nederlandse regering? Tevens vragen deze leden welke conse-

quenties de onlangs aangenomen resolutie door het Amerikaanse Congres heeft op Nederlandse parlementariërs en bewindslieden die eventueel mee zullen werken aan de daadwerkelijke uitvoering van het arrest.

De aan het woord zijnde leden willen graag weten of de Nederlandse Speciaal Gezant voor Syrië zich ook gaat inzetten voor de terugkeer van Syrische vluchtelingen die nog in Nederland verblijven.

De leden van de PVV-fractie maken zich ernstige zorgen over de uitspraken van de CEO van Meta, Mark Zuckerberg, die een toename ziet van Europese wet- en regelgeving op het gebied van censuur. Zij vragen de Minister of hij deze vrees deelt en of hij zich sterk wil maken tijdens de Raad Algemene Zaken voor de vrijheid van meningsuiting, en zich uit wil spreken tegen het voornemen van de Europese Commissie om censuur verder te institutionaliseren in de EU.

Tot slot vragen de leden van de PVV-fractie waarom de vragen over de artikel 7-procedure tegen Hongarije, gesteld tijdens het schriftelijk overleg over de Raad Algemene Zaken van 19 november jl., niet inhoudelijk zijn beantwoord. Kan de inhoudelijke beantwoording van deze onbeantwoorde vragen meegenomen worden in de beantwoording van dit schriftelijk overleg?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Algemene Zaken van 28 januari 2025. Zij hebben hier nog enige vragen en opmerkingen bij.

Tijdens de Raad zal onder andere gesproken worden over energiezuiverheid en -onafhankelijkheid. De Nederlandse afhankelijkheid van lng uit de Verenigde Staten is de afgelopen jaren sterk toegenomen. De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie maken zich zorgen over deze afhankelijkheid gezien de onvoorspelbaarheid ten opzichte van de EU van de aanstaande Amerikaanse president. Bovendien is het Amerikaanse gas verantwoordelijk voor 66 procent van de totale Nederlandse broeikasgasuitstoot die met gaswinning en -transport gepaard gaat. Erkent de Minister dat het op lange termijn onwenselijk is om deze afhankelijkheid te behouden? Ziet de Minister ook het geopolitieke belang van meer inzetten op energieopwekking op zee en energiebesparing, bijvoorbeeld door grootschalige isolatie in Nederland? Wat zijn de opties voor differentiatie? Op welke manier kan hier in Europees verband samen worden opgetrokken? Is de Minister bereid dit op te werpen bij zijn ambtsgenoten tijdens de Raad?

Tijdens de Raad zal ook gesproken worden over het landenhoofdstuk van de rechtsstaatsdialoog van Hongarije. De aan het woord zijnde leden achten het van belang dat er uitgebreid wordt stilgestaan bij de slechte staat van de rechtsstaat in Hongarije. De Europese Commissie heeft Hongarije voor de rechter gedaagd voor de omstrepen en door het Kremlin geïnspireerde «foreign agents law». Deze leden vinden het van belang dat deze wet van tafel gaat, met name met het oog op eerlijke verkiezingen in Hongarije in 2026 en het effect dat dit met zich meebrengt voor landen met soortgelijke wetten. Is de Minister bereid zich uit te spreken in de zaak bij het Hof van Justitie van de EU over deze wet? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken ter voorbereiding op de Raad Algemene Zaken van 28 januari 2025. Zij wensen in dit kader enkele specifieke aandachtspunten te benadrukken en vragen hierover nadere toelichting van de Minister.

De aan het woord zijnde leden hebben kennisgenomen van de prioriteiten van het Pools EU-voorzitterschap, met bijzondere aandacht voor de vier centrale uitdagingen: Europese veiligheid, migratie, klimaatverandering en concurrentievermogen van de EU. Met betrekking tot de steun aan Oekraïne onder het Pools EU-voorzitterschap zijn deze leden positief over het voornemen om de militaire, economische en politieke steun te maximaliseren. Tegelijkertijd zijn zij benieuwd naar de uitvoerbaarheid van het voorstel om winsten uit geïmmobiliseerde activa van de Russische centrale bank in te zetten voor de wederopbouw van Oekraïne. Welke juridische en praktische uitdagingen ziet de Minister bij deze inzet, en hoe denkt hij deze te overkomen? Bovendien vragen deze leden of de Minister bereid is zich in te zetten voor verdere sancties tegen Rusland, in lijn met het Poolse beleid.

De voornoemde leden delen de ambitie van het Pools EU-voorzitterschap om de integratie van kandidaat-lidstaten te bevorderen, met name Oekraïne, Moldavië en de Westelijke Balkan – vanzelfsprekend op merites gebaseerd. Op het gebied van economie, rechtsstaat en acquis moeten deze landen hun huiswerk op orde hebben. Deze leden constateren echter dat deze processen gepaard gaan met complexe hervormingsagenda's, zoals op het gebied van goed bestuur en de rechtsstaat. Kan de Minister aangeven hoe hij de balans ziet tussen het aanmoedigen van integratie en het strikt vasthouden aan de Kopenhagen-criteria? Hoe wil de Minister voorkomen dat toetredingstrajecten versneld worden zonder de noodzakelijke hervormingen te waarborgen en deelt hij de opvatting van de leden van de VVD-fractie dat dit de Europese Unie als geheel alleen maar zou verzwakken?

Wat betreft de rechtsstaat in Hongarije constateren deze leden dat de recente maatregelen van de Europese Commissie, zoals het definitief bevriezen van 1,04 miljard euro aan Europese tegoeden, een duidelijk signaal afgeven. Zij steunen deze aanpak, maar vragen of de Minister van mening is dat de bestaande sancties voldoende effectief zijn in het afdwingen van hervormingen. Is de Minister bereid om verdergaande maatregelen te ondersteunen als Hongarije blijft falen in het nakomen van de aanbevelingen, zoals het verbeteren van transparantie en corruptiebestrijding? Daarnaast vragen deze leden of de Minister kan aangeven hoe hij de geloofwaardigheid van de EU wil waarborgen in het licht van de aanhoudende schendingen door Hongarije.

Met betrekking tot Roemenië en Slovenië zijn de aan het woord zijnde leden verheugd over de geconstateerde verbeteringen, zoals de voortgang in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de bestrijding van corruptie. Tegelijkertijd blijven zij bezorgd over structurele problemen, zoals het gebrek aan regels voor lobbyen en de aanhoudende bedreigingen van journalisten. Kan de Minister aangeven hoe hij binnen de EU wil pleiten voor versterkte bescherming van journalisten, vooral in landen waar intimidatie en commerciële druk op de media blijven bestaan?

Tot slot zijn de leden van de VVD-fractie benieuwd naar de Nederlandse positie in de discussies rondom het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) en de hervorming van het landbouw- en cohesiebeleid, zoals

bepleit door het Pools voorzitterschap. Zij vragen de Minister om een standpunt in te nemen over de mogelijke gevolgen van deze hervormingen voor Nederland en de bredere EU-begroting. Hoe kijkt de Minister aan tegen plannen die kunnen leiden tot centralisatie van de begroting, of een striktere conditionaliteit, die mogelijk disproportioneel nadelig kunnen uitpakken voor lidstaten met een netto-betalingspositie? En welke kansen ziet de Minister voor het instellen van conditionaliteiten om Europese lidstaten te houden aan de rechtsstaatbeginselen, waarmee corruptie kan worden bestreden en rechten van minderheden worden geborgd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken d.d. 28 januari 2025. Deze leden hebben een enkele vraag over de inzet van de Minister gedurende deze Raad Algemene Zaken.

De aan het woord zijnde leden zijn blij te horen dat er door een aantal landen, zoals Hongarije en Portugal, voortgang is geboekt ten aanzien van de aanbevelingen die gedaan zijn in het Rechtstaatrapport door de Europese Commissie. Toch zijn er nog veel zorgen over de aanbevelingen die niet geadresseerd zijn. Kan de Minister aangegeven welke andere mogelijkheden, naast het voortdurend aanspreken van deze landen, de Europese Commissie heeft om deze landen aan te sporen de resterende aanbevelingen te implementeren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda. Hierover hebben deze leden nog enkele vragen.

Vanaf 1 januari 2025 heeft Polen het voorzitterschap van de Raad overgenomen. Overwegende dat Polen in het programma voor zijn presidentschap veiligheid en defensie heeft aangedragen als focusgebied, vragen de aan het woord zijnde leden hoe het kabinet naar gezamenlijke Europese financiering van defensie-uitgaven kijkt. Zijn er volgens de Minister aanpassingen nodig aan de huidige Europese (MFK-)wet- en regelgeving om defensie-uitgaven op Europees niveau te kunnen doen? Erkent de Minister dat er op dit moment jaarlijks voor 75 miljard euro efficiënter gewerkt kan worden als EU-lidstaten beter zouden samenwerken op het gebied van defensie en veiligheid?

Overwegende dat ook financiële stabiliteit wordt genoemd in de geannoteerde agenda als één van de prioriteiten van het Pools voorzitterschap en dat de Nederlandse begroting eind vorig jaar door de EU is afgekeurd, vragen de voornoemde leden welke stappen er tot op heden zijn gezet (en nog gezet gaan worden) om de Nederlandse begroting ook op de middellange termijn in lijn te brengen met de Europese begrotingsregels?

De leden van de D66-fractie maken zich, net als de Europese Commissie, aanhoudend zorgen over de ontwikkelingen van de Hongaarse rechtsstaat. Kunt u een overzicht geven van de specifieke punten waarop het kabinet zich zorgen maakt over de Hongaarse rechtsstaat? Deze leden hebben met zorg kennisgenomen van recente onderzoeksresultaten waaruit blijkt dat Hongarije middels YouTube-campagnes het publieke debat in zeven andere Europese landen heeft geprobeerd te beïnvloeden. In de gevallen van Polen en Slowakije ging het zelfs om beïnvloeding tijdens verkiezingen. Is de Minister het met de leden van de D66-fractie eens dat beïnvloeding van verkiezingen in andere EU-lidstaten absoluut onacceptabel is? Is de Minister bereid om aan te dringen op vervolgon-

derzoek op Europees niveau naar deze vorm van Hongaarse inmenging in verkiezingen? Kan de Minister uitsluiten dat dergelijke Hongaarse beïnvloeding ook in Nederland heeft plaatsgevonden?

De aan het woord zijnde leden hebben eerder deze week ook kennisgenomen van de inval bij de Hongaarse anti-corruptiewaakhond. Overwegende dat deze organisatie ooit is opgericht omdat de Europese Unie beter toezicht wilde houden op hoe EU-subsidies worden uitgegeven, vragen deze leden welke Europese gevolgen deze inval volgens de Minister moet hebben.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie welke stappen er tot op heden zijn ondernomen naar aanleiding van de aangenomen motie van het lid Paternotte (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2988), waarin de regering wordt verzocht zich in te zetten voor een onderzoek naar de Hongaarse spionagepraktijken en, in afwachting van de resultaten daarvan, de veiligheidssituatie expliciet mee te wegen bij het afvaardigen van delegaties naar Hongarije.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie danken de Minister voor de ontvangen stukken en hebben nog enige vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie zijn verheugd dat meerdere lidstaten bij de discussie over de toekomst van Europa aandacht vroegen voor het minderen van regeldruk en administratieve lasten. Hoe wil de Minister dat het beste waarborgen en bereiken, en bouwt de Minister daarop coalities met gelijkgezinde landen?

De aan het woord zijnde leden zijn benieuwd naar het gesprek over het defensiegedeelte van het Draghi-rapport. Het kabinet gaf eerder aan veel van de voorstellen te steunen die fragmentatie van de defensie-industrie tegengaan. Voorgenoemde leden vragen hoe de Minister zich de voorgestelde centrale EU defensie-industrieautoriteit voorstelt. Hoe ziet de Minister dit voorstel in het licht van subsidiariteit en proportionaliteit? Hoe weegt de Minister het «bij voorkeur Europees aankopen» op het gebied van defensie af tegen andere wensen zoals snelheid, hoeveelheid, kosten en de kwalitatieve eisen? Is de Minister het met deze leden eens dat de voorkeursregel voor kopen uit EU-landen in plaats van externe landen eerder politiek commitment dan wetgeving moet worden?

De leden van de SGP-fractie danken de Minister voor de landenhoofdstukken uit het rechtstaatrapport. Zij vragen voor de discussie met de Roemeense overheid welke steun aan de Roemeense overheid geleverd kan worden voor de stagnerende voortgang inzake mediaonafhankelijkheid, publieke consultaties over wetgeving en lobbyregels.

De leden van de SGP-fractie zijn benieuwd naar het interinstitutioneel orgaan voor Ethiek en Integriteit dat nog geoperationaliseerd moet worden. Welke voorkeuren heeft de Minister daarbij en kan hij die uiteenzetten? Zo vragen deze leden of dit orgaan vooral adviserend of regulerend moet worden. Ook vragen de voornoemde leden welke bevoegdheden het orgaan moet krijgen als het op basis van loyale samenwerking gaat werken volgens de BNC-fiche.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de onderhavige stukken voor de Raad Algemene Zaken van 28 januari 2025. Deze leden hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de Volt-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het werkprogramma van het Poolse voorzitterschap. Kan de Minister hier een appreciatie van geven? Kan de Minister, nu het Poolse voorzitterschap begonnen is, reflecteren op de afgelopen 6 maanden onder het Hongaars voorzitterschap?

De aan het woord zijnde leden zijn verheugd te lezen dat defensie en veiligheid prioriteiten zijn van het Pools voorzitterschap. Vanwege de benodigde hoge defensie-uitgaven wil Polen de discussie starten omtrent nieuwe financiële instrumenten voor defensie. Kan de Minister ingaan op het gebruik van Eurobonds als financieel instrument om de Europese defensie-industrie op te schalen, aangezien de EU volgens Agnieszka Bartol nieuwe financieringsmogelijkheden voor defensie moet verkennen buiten de gemeenschappelijke begroting om? Kan de Minister drie voordelen van het gebruik van Eurobonds voor Europese defensie-uitgaven schetsen? Zo niet, waarom niet? Welke andere alternatieve financiële instrumenten ziet de Minister om de defensie-uitgaven binnen de EU te verhogen en om de Europese defensie-industrie op te schalen? Is de Minister hiernaast bereid zich gedurende het Poolse voorzitterschap in te zetten voor het creëren van data-ambassades binnen de EU, gezien het Poolse voorzitterschap zich ook richt op digitale veiligheid?

Het Poolse voorzitterschap zal zich inzetten voor meer steun aan Oekraïne, onder andere door het gebruik van bevroren Russische tegoeden en het uitbreiden van de sanctiepakketten tegen Rusland. Het is bekend dat sommige EU-landen, zoals Hongarije en Slowakije, zich hiertegen verzetten. Op welke manier denkt de Minister dat het Pools voorzitterschap om zal gaan met dit soort dwarsliggers? Welke extra maatregelen denkt de Minister dat het Poolse voorzitterschap zal nemen om ons als EU extra in te kunnen zetten voor Oekraïne en een vrede die gunstig is voor Oekraïne?

De voornoemde leden zijn benieuwd naar de hervormingen die het Poolse voorzitterschap zal nastreven. Wat verwacht de Minister van de toekomstige EU-hervormingen die langs de vier lijnen van waarden, beleid, begroting en bestuur zullen worden voorgesteld? Welke EU-hervormingen zijn volgens de Minister noodzakelijk om in te voeren voordat er sprake kan zijn van nieuwe EU-uitbreiding? Hoe is de Minister van plan zich voor deze hervormingen in te zetten? Hoe staat de Minister tegenover het openen van de onderhandelingshoofdstukken met Oekraïne en Moldavië?

De leden van de Volt-fractie hebben kennisgenomen van de vierde van de zeven pijlers van het Poolse voorzitterschap: veiligheid en vrijheid van het bedrijfsleven verzekeren. Kan de Minister een budgettaire schatting geven van de schade veroorzaakt door uitdagingen gerelateerd aan technologische veranderingen, energie- en klimaattransitie en geopolitieke spanningen en wat voor maatregelen denkt de Minister dat het Pools voorzitterschap zal voorstellen om deze uitdagingen tegen te gaan?

De aan het woord zijnde leden hebben kennisgenomen van een onderzoek van SW Research dat concludeert dat 33,4% van de Polen zich tijdens de Poolse presidentsverkiezingen in mei zou laten beïnvloeden door de steun van Elon Musk en 11,2% zou stemmen op degene die hij steunt. Hoe kan de EU volgens de Minister voorkomen dat Elon Musk op 18 mei de

presidentsverkiezingen in Polen beïnvloedt, zoals hij ook probeert in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk? Hoe kan bovendien worden voorkomen dat bij de nieuwe rondes van de presidentsverkiezingen in Roemenië, Rusland niet in staat is deze verkiezingen via TikTok opnieuw te beïnvloeden met desinformatiecampagnes?

Tot slot lezen de leden van de Volt-fractie dat de discussies over het nieuwe MFK zullen worden opgestart tijdens het Pools voorzitterschap. Kan de Minister de contouren schetsen van de Nederlandse inzet voor het nieuwe MFK? Is de vereenvoudiging van de aanvraagprocedures voor EU-subsidies voor innovatieve mkb onderdeel van de Nederlandse inzet tijdens de MFK-onderhandelingen? Zo niet, waarom niet? Wat ziet de Minister in het voorstel om in het nieuwe MFK een fonds op te richten om als lidstaten betalingen te krijgen vanuit de EU als tegenprestatie voor hervormingen?

II. Reactie van de Minister van Buitenlandse Zaken